

Stichting BRM
Dhr. J. Belksma
Enkhuizerlaan 3
8572 WK Rijs

Datum 25 september 2019
Betreft **Natuurtoets werkzaamheden kerktoren van kerk te Tjerkgaast**

BUREAU FAUNAX
Badweg 40 B
8401 BL Gorredijk
0513-435024
info@faunax.nl
www.faunax.nl

Geachte heer Belksma,

Via de telefoon hebben we van u de vraag gekregen of gecheckt kan worden of er meervleermuizen of andere vleermuizen in de kerk van Tjerkgaast verblijven. Dit vanwege werkzaamheden die zullen worden uitgevoerd aan de toren van de kerk. Het is hierbij vooral van belang om vast te stellen of er op het moment van schrijven vleermuizen in de kerk verblijven en of de voorgenomen werkzaamheden gepaard kunnen gaan met een negatief effect op in de kerk verblijvende vleermuizen.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is de kerk op vrijdag 20 september jl. bezocht. Tijdens dit bezoek is met een zaklamp gezocht naar vleermuizen die zichtbaar aanwezig zijn en is tevens geluisterd of zich in het gebouw nog vleermuizen bevinden. Tevens is een inschatting gemaakt of de voorgenomen werkzaamheden een negatief effect op vleermuizen kunnen hebben. Middels deze briefrapportage wil ik u graag op de hoogte brengen van mijn bevindingen.

Ik hoop u zo voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u vragen hebben, dan kunt u uiteraard bij mij of mijn collega's terecht.
Met vriendelijke groet,

Jelmer Groen
Bureau FaunaX

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding: Bureau FaunaX (2019). Briefrapportage Natuurtoets werkzaamheden kerktoren van kerk te Tjerkgaast Sep19., Bureau FaunaX, Gorredijk.

Disclaimer: In deze rapportage worden de resultaten van een onafhankelijk onderzoek behandeld. Bureau Faunax heeft een adviserende rol en spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het plan waarop dit onderzoek betrekking heeft. Dit onderzoek is zo zorgvuldig en nauwkeurig mogelijk uitgevoerd. Het voorkomen van beschermde soorten is echter onvoorspelbaar. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Wanneer deze rapportage, op wat voor manier dan ook, wordt aangepast en / of aangevuld door een partij anders dan Bureau FaunaX, verliest deze rapportage zijn validiteit en geldigheid. Op dit onderzoek zijn onze algemene voorwaarden van toepassing, zoals gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

Voorgenomen werkzaamheden

De voorgenomen werkzaamheden bestaan uit het vervangen van timmerwerk aan de buitenkant van de toren van de kerk.

Figuur 1.: Het houtwerk van de toren van de kerk zal worden vervangen.

Bevindingen

In de kerk van Tjerkgaast verblijft al jaren een kraamkolonie van 300+ individuen van de meervleermuis. Dit betreft een zeldzame soort waarvan de totale Nederlandse populatie op ongeveer 10.000 individuen geschat wordt. Vleermuizen maken vaak gebruik van een netwerk aan verblijfplaatsen wat onder andere inhoudt dat over het algemeen op een andere plek overwinterd wordt dan de locatie waar het kraamverblijf zich bevindt. Er zijn echter gevallen bekend van meervleermuizen die dicht bij hun zomerverblijf overwinteren. Op basis van literatuur kan overwintering in de kerk van Tjerkgaast dan ook niet worden uitgesloten. Tijdens het bezoek op 20 september 2019 zijn op de zolder van de kerk twee meervleermuizen aangetroffen. Tevens is minimaal één exemplaar gehoord in de basis van de kerktoren ter hoogte van de ingang naar de zolder. Vast staat dus dat zich op het moment van schrijven vleermuizen in de kerk bevinden. Het is niet duidelijk of deze individuen nog weg zullen trekken om elders te overwinteren, of overwinteren in de kerk zelf.

Effect werkzaamheden spits

Aan de binnenkant van de toren van de kerk is de muur afgewerkt d.m.v. plaatwerk. Als het houtwerk aan de buitenkant wordt verwijderd, zal er derhalve geen sprake zijn van een open constructie. Desondanks zijn negatieve effecten op individuele meervleermuizen niet uit te sluiten, omdat het verwijderen van het houtwerk tot gevolg zal hebben dat het klimaat in de kerk tijdelijk zal veranderen.

Hier zal zeker sprake van zijn in het deel van de kerktoren waar op 20 september 2019 één of meerdere vleermuizen werden gehoord, maar ook op de zolder kan het klimaat tijdelijk veranderen. Tevens kan niet worden uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden gepaard gaan met verstoring van individuen, bijvoorbeeld als gevolg van timmerwerk.

Figuur 2: tijdens het bezoek op 20 september 2019 zijn meerdere meervleermuizen waargenomen.

Conclusie

Op basis van het planvoornemen, de wijze waarop dit wordt gerealiseerd, de tijd van het jaar waarin deze werkzaamheden worden uitgevoerd, en de aanwezigheid van vleermuizen gedurende het bezoek op 20 september 2019, raden wij af om op dit moment de voorgenomen werkzaamheden uit te voeren. In tegenstelling tot in 2018, toen de werkzaamheden zich beperkten tot de spits en kon worden uitgesloten dat de werkzaamheden gepaard gaan met negatieve effecten, kunnen negatieve effecten in deze situatie niet worden uitgesloten, wat inhoudt dat de werkzaamheden wettelijk gezien niet zonder ontheffing op de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd. Wij adviseren om advies in te winnen bij Anne-Jifke Haarsma, een expert op het gebied van meervleermuizen, die bekend is met de situatie, en gezamenlijk tot een geschikt plan van aanpak te komen, niet alleen voor de huidige maar ook voor toekomstige werkzaamheden. Eventueel kan het bevoegd gezag (Provincie Friesland) hierbij worden betrokken.

- Tijdens het bezoek op 20 september 2019 bevonden zich meervleermuizen in de kerk.
- Op basis van het planvoornemen kunnen negatieve effecten op meervleermuizen niet op voorhand worden uitgesloten.
- We adviseren om contact op te nemen met Anne-Jifke Haarsma, een deskundige op het gebied van de meervleermuis, en gezamenlijk tot een plan van aanpak te komen.